

Regularitat i excepcions en fonologia: les reduccions vocàliques

Joan Mascaró

Centre de Lingüística Teòrica,
Universitat Autònoma de Barcelona

PROCESSOS FONOLÒGICS, REGULARITAT I EXCEPCIONS

Les regularitats fonològiques es poden agrupar tipològicament en tres grups, atenent al seu grau de regularitat. En el primer grup hi ha els processos automàtics que s'apliquen sempre que es donen les condicions establertes; no tenen, per tant, cap excepció. És el cas de l'ensordiment d'obstruents en posició final de mot en català, il·lustrat a (1a). El segon grup, el podem exemplificar amb la reducció vocàlica (1b), que és un procés regular que té, però, un cert nombre d'excepcions. En el tercer grup, hi trobem regularitats que afecten un nombre reduït d'elements lèxics, com en els exemples de (1c); l'alternança [ə] ~ [i] afecta radicals com els de les dues columnes de l'esquerra, però, com mostren les de la dreta, l'alternança no es produeix de forma general. En aquest darrer cas diem que no hi ha cap procés fonològic pròpiament dit, i que tenim més d'una forma subjacent, és a dir, allomorfia. Quan les formes fonològiques dels elements relacionats allomòrficament és molt dispar, diem que hi ha supleció, com a (1d). Sovint els límits entre procés fonològic i allomorfia no són clars, com en l'elisió de *-n* posttònica en posició final absoluta de mot, il·lustrada a (1e), que no és sistemàtica i que alguns autors analitzen com a procés, i d'altres, com a allomorfia.

(1) a. *Regla automàtica*

tu[p]	tu[β]-et
fre[t]	fre[ð]-a
pu[k]	pu[ɣ]-i
gri[s]	gri[z]-ós

b. *Regla amb excepcions*

petr[u]li-er	(cf. petr[ó]li)	d[o]sjé
--------------	-----------------	---------

c. *Allomorfia*

orig[ə]n	orig[i]n-ari	dolm[ə]n	dolm[ə]n-et
abdom[ə]n	abdom[i]n-al	hidrog[ə]n	hidrog[ə]n-ar
exam[ə]n	exam[i]n-ar	fenom[ə]n	fenom[ə]n-al

d. *Supleció*

mal	dolent	(una <i>mala</i> solució, una solució <i>dolenta</i>)	
[sók]	[ér]-a	[se]-ria	

e. *Indefinició entre procés i allomorfa*

pla[]	pla[n]-s	cla[n]	cla[n]-s
fugó[]	fugo[n]-s	sego[n]	sego[n]-s
ple[]	ple[n]-s	ne[n]	ne[n]-s

Que les regularitats fonològiques poden tenir excepcions és un fet que s'ha reconegut des de fa molt temps. Milà i Fontanals, per exemple, en la que es pot considerar la primera descripció fonològica del català, diu, referint-se al central, que:

La *e* átona se pronuncia como si estuviera escrita *a*: así suenan lo mismo *sògre* y *sògra*, *peuèt* derivado de *pèu*, y *Pauèt* derivado de *Páu*.

Esta regla se extiende á todas las flexiones y derivaciones en que hay dislocación de acento [...] En los demás compuestos se aplica á algunos casos excepcionales [...]¹

I Fabra, en la gramàtica del 1912, després d'establir que «[c]uando, no siendo la segunda vocal ni *i* ni *u*, la primera es una *i* ó una *u*, la combinación por regla general es disílaba», precisa això:

Excepción. Son monosílabas las combinaciones cuyo primer elemento es una *u* precedida de *q* ó *g*. [...]

Conviene advertir que muchas de las combinaciones empezadas por *i* ó *u* [...] son muy á menudo pronunciadas en una sola sílaba; así se dice frecuentemente *só-cie-ṭaṭ*, *vá-ria-bí-li-ṭaṭ*.²

Notem que la primera excepció és una falsa excepció, perquè està basada en una altra regularitat, i es pot incloure en la generalització inicial dient que la combinació de *i* o de *u* no precedida de *q* o *g* amb una vocal no alta és disílaba. La segona excepció, en canvi, almenys tal com la presenta Fabra, és una excepció pròpia, perquè no és general, i té, per tant, una base lèxica.

En català, els primers tractaments formals sistemàtics dels processos fonològics del català central (Lleó, [1969] 1970; Brasington, 1972; Wheeler, [1974] 1979; Lleó i Mascaró, [1973] 1976) recullen també la distinció entre processos

1 Milà i Fontanals (1875: 515).

2 Fabra (1912: 15-16).

automàtics, sense excepcions, com l'ensordiment d'obstruents en posició final de mot, i processos que tenen excepcions, com les elisions de *-n* i de *-r* posttòniques finals o la reducció vocàlica. En aquella època les excepcions se solien tractar a partir de mecanismes provinents de Chomsky i Halle (1968) i de Lakoff ([1966] 1970). Els elements que eren excepció a una regla general es marcaven diacríticament com a excepció a la regla en qüestió. Vegem, resumit, el tractament de Wheeler ([1974] 1979) de l'elisió de *-r* final. Torno més avall sobre el seu tractament al llibre del 2005.

(2) Wheeler ([1974] 1979)

$$\begin{array}{r}
 \text{[10]} \left[\begin{array}{l} -\text{syll} \\ +\text{vocal} \\ +\text{cont} \end{array} \right] \rightarrow \emptyset / _ _ (+C)\#\# \quad \emptyset \text{ —} \\
 \text{[klar/ /mar/ [-rule [10]]} \\
 \text{[klá] [már]}
 \end{array}$$

La seva regla [10] elideix *-r* en posició final absoluta o final precedida de consonant. S'aplica a /klar/ de forma regular, però /mar/, que està lèxicament marcat com a excepció a aquesta regla, no experimenta el procés.

En el cas en què en les excepcions, encara que fossin molt nombroses, continuava havent-hi una regularitat que afectava un conjunt menor d'elements (una «subregularitat» en els termes de l'època) es postulava una «regla menor» (Lakoff, [1966] 1970), que només afectava els elements lèxics marcats positivament per a aquella regla («excepcions positives»). Lleó i Mascaró ([1973] 1976), per exemple, parteixen del fet que hi ha tres casos d'alternança de [w] amb una altra consonant. Hi ha un procés general de semivocalització de *b* en posició de coda (*no*[β]a ~ *no*[w], *acti*[β]a ~ *acti*[w], *me*[β]a ~ *me*[w]). Hi ha també un conjunt de mots en els quals aquest procés no es produeix (*tu*[β]et ~ *tu*[p], *ado*[β]a ~ *ado*[p]). Finalment, observen que hi ha casos de semivocalització que afecten les consonants *d*, *t*, *g*, *k*, però que tenen molt pocs exemples (*gra*[ð]ació ~ *gra*[w], *heredi*[t]ari ~ *here*[w], *no*[ɣ]era ~ *no*[w], *de*[k]àgon ~ *de*[w]). Per donar compte d'aquests fets, proposen que hi ha una regla amb l'efecte *b* → *w* en casos com *nou*, *actiu*, *meu*, i que mots com *adob*, *tub* són excepcions que s'han de marcar lèxicament per tal que no se'ls apliqui la regla. Per al tercer grup proposen una regla menor de vocalització que només s'aplica als elements lèxics marcats específicament perquè se'ls apliqui ('≠' indica final de mot):

	/nɔb/	/tub/	/grad/	/krid/
		[-(3)]	[+(4)]	
(3) b → w / ___ { ≠, C}	nɔw	—	—	—
(4) d,t → w / ___ { ≠, C} MENOR	—	—	graw	—
	[nów]	[túp]	[gráw]	[krít]

La regla (3) és una regla normal; s'aplica a tots els elements lèxics, excepte si estan marcats idiosincràticament com a excepcions a la regla, com *tub*. La regla (4), en canvi, és una regla «menor»; usualment no s'aplica, com és el cas a *crit*, però si un element lèxic, com *grau*, està marcat positivament per a la regla, aleshores se li aplica.

La qüestió del tractament de les excepcions no té una solució fàcil. Actualment, dins la teoria de l'optimitat, es recorre a marques lèxiques similars a les excepcions de la gramàtica generativa clàssica i a restriccions indexades per a aquestes marques. Les regularitats molt restringides es tracten allomòrficament. És el que fa Wheeler (2005) per a l'elisió de *-n* i de *-r* finals. Compareu el seu tractament anterior de (2) amb el de (5). Ara *mar* no és una excepció a l'elisió de *-r*, perquè tal regla ja no existeix. Les alternances $r \sim \emptyset$, com a *cla[]* \sim *cla[r]a*, es tracten allomòrficament: hi ha dos allomorfs al lèxicó, un amb *r* final de morf i l'altre sense, i la restricció NO-CODA, que dóna preferència a síl·labes sense coda, fa que en posició de coda s'esculli el segon allomorf.

(5) Wheeler (2005)	/klar, kla/	/mar/
	NO-CODA	—
	[klá]	[már]

Cal remarcar que queda un problema pendent, el que podem anomenar el problema de la projecció (Peters, 1972): en quina situació, en particular a partir de quin nombre d'excepcions, un procés deixa de ser regular i es tracta com a allomorfia, és a dir lèxicament? Dit d'altra manera, quines condicions són necessàries perquè qui adquireix el sistema fonològic de la llengua projecti, a partir d'elements universals i de les dades, una regla i no pas un seguit d'allomorfs? No tenim una resposta clara a aquesta pregunta.

Val la pena esmentar que hi ha una solució enginyosa, proposada el 1975 per Ray Jackendoff, al problema de les subregularitats. Els casos totalment idiosincràtics (o supletius) es llisten al lèxicó; els casos regulars es prediuen mitjançant

la regla que en dóna compte; els casos subregulars, en canvi, es llisten al llexicó, però, al mateix temps, es postula una regla, anomenada regla de redundància, que dóna compte del fet que hi ha una (sub)regularitat. Aquesta regla no modifica representacions subjacents, estableix simplement una regularitat menor que apareix de forma repetida al llexicó; d'aquí que s'anomeni regla de redundància.

(6)	<i>Supleció</i>	<i>Casos regulars</i>	<i>Casos subregulars</i>
	veu ~ visual	nou ~ nova	grau ~ gradació
	/bɛw/~/bizu/	/nɔb/	/graw/~/grad/
b → w / — { ≠, C}	—	nɔw	—
d ↔ w / — { ≠, C}	[béw]~[bizuál]	[nów]~[nóβə]	[gráw]~[græðuál]

LA REDUCCIÓ VOCÀLICA I LES EXCEPCIONS A LA REDUCCIÓ

Que la generalització segons la qual 'a', 'ɛ', 'e' passen a 'ə' en posició àtona, i 'ɔ', 'o' passen a 'u' en posició àtona no es compleix sempre és ja sabut de fa temps. Fabra (1897: 12) ja observa que «e atone + a est prononcé ɛə [= eə] ou ɛa [= eá] afin d'éviter les hiatus *aa*, *ga* [= əə, əá]». Actualment sabem que en català central, i també en altres varietats amb reducció que va més enllà del tancament de 'ɛ' en 'e' i de 'ɔ' en 'o', hi ha diverses menes del que podem anomenar (no gaire encertadament, com veurem) excepcions. Continuo aplicant-los aquest terme descriptiu —després ja veurem quines són les veritables excepcions. Examinem els diferents casos d'excepcions del català central.

Excepcions lèxiques

Les que són pròpiament excepcions a la reducció vocàlica són les lèxiques, perquè són idiosincràtiques, és a dir, no segueixen cap mena de regularitat gramatical que es pugui establir sincrònicament. El que sí que és regular en el grup de les excepcions estrictament lèxiques és el fet que, encara que no hi hagi reducció a [u] i a [ə], mai no trobem les vocals mitjanes obertes [ɛ] i [ɔ]; més que d'excepcions a la reducció, hem de parlar, de fet, de reducció vocàlica parcial. Algunes varietats permeten que la 'a' no redueixi, i tenen per tant un sistema vocàlic àton excepcional, [a] - [e] - [o] - [i] - [u], idèntic al de l'àton general dels dialectes occidentals. En altres varietats la 'a' ha de reduir per força i per tant el sistema àton excepcional és [ə] - [e] - [o] - [i] - [u]. L'absència de reducció total sol ser més freqüent en posició posttònica. A (7a) es poden veu-

re els tres sistemes vocàlics i a (8) dono uns quants exemples il·lustratius del sistema àton amb excepcions lèxiques de (7b).

(7) a. Tònic		b. Àton, excepcions lèxiques			c. Àton	
i		u	i	u	i	u
e		o	e	o		ə
ɛ	ɔ			ə		
	a					

(8) bas[e]	càn[o]n	v[e]det	d[o]ssier
cin[e]	còl[o]n	all[e]luia	r[o]sbif
hul[e]	còsm[o]s	m[e]moràndum	[o]ssiris
cànc[e]r	afr[o]	Qu[e]bec	b[o]nsai
làt[e]x	jud[o]		

Podem determinar què és el que determina que certs mots siguin excepcions lèxiques? La resposta no és fàcil. El que sí que és cert és que entre les classes obertes (noms, adjectius, verbs) hi ha diferències. Un verb mai no pot ser una excepció lèxica: no hi ha cap verb amb vocals àtones sense reduir, (abans ja he anat indicant que em refereixo al central) i si intentem crear un verb a partir d'un mot que és excepció lèxica, la forma verbal deixa de ser-ho (*r[o]sbif* ~ *enr[u]sbifat*). Els adjectius, per la seva banda, presenten alguns casos (*enorm[e]*, *infam[e]*), però són raríssims. De vegades ha semblat que aquests casos es podien caracteritzar pel tipus de mot i s'ha dit que eren excepcions a la reducció vocàlica els mots cultes, els préstecs, els tecnicismes, etc. És cert que en mots de nova incorporació, sobretot tecnicismes i préstecs d'altres llengües, però també acrònims, sigles, etc., la norma és que les *e* i *o* de la forma gràfica, que és la via usual d'entrada, es mantenen com a [e] i [o], respectivament. Però no hi ha coincidència exacta entre mot culte i falta de reducció. A més, des d'un punt de vista estrictament sincrònic, el parlant no té coneixement de si un mot és patrimonial, cultisme o préstec, i només és conscient del caràcter de préstec en el cas dels manlleus més recents.

Una altra qüestió que potser val la pena examinar és l'origen extern de les excepcions lèxiques a la reducció vocàlica. Una idea molt arrelada és que són degudes a la influència castellana. Per començar caldria afegir-hi la influència francesa i la italiana o sarda per als dialectes de fora d'Espanya. Però un examen només superficial ja revela que el fenomen és més complex. No es tracta

merament d'influència castellana, sinó d'un procés llarg en què ha estat determinant el parlar més culte de la gent lletrada influïda, des de fa temps, per dos factors: la pronúncia del llatí i els models d'elocució del català escrit, fortament influïts per la grafia i per la idea que s'ha de ser fidel a la grafia (cf. Rossich, 1995 i 2006, que ha mostrat el caràcter i la importància de les normes ortològiques en el català parlat).

Excepcions contextuals

Hi ha altres casos que no segueixen l'observació inicial, segons la qual /a, ε, e/ es redueixen a [ə], i /ɔ, o/ es redueixen a [u]. Aquestes discrepàncies vénen determinades pel context fonològic. El cas més clar és la regularitat que s'observa en seqüències de /e/, /ε/ subjacents seguides de /a/ subjacent. En aquest context /e/ manté els seus trets i /ε/ experimenta reducció (parcial) a [e] (en alguns parlars els exemples de (9) tenen /e/, no pas /ε/ subjacent).

- (9) cr[é-ə]-n cr[e-á]ve-n cr[e-ə]-ra-n
 id[é-ə] id[e-á]l id[e-ə]l-itza
Forma subjacent
 /... ε ... / /... ε-a ... / /... ε-a ... /
 (Altres exemples: *assembleari, conrear, guineà, menysprear, peritoneal, anorrear*)

Aquí hem de distingir aquells casos en els quals el valor subjacent de les vocals és clar, com els de (9), d'aquells que no compten amb alternances que informin de les propietats precises d'una de les vocals. En els exemples de (10a) coneixem el valor de la segona vocal (*realitat*) perquè apareix accentuada a *real*, però no podem determinar el valor de la primera vocal amb seguretat. En el cas de (10b) no coneixem, directament, el valor de cap de les dues vocals.

- (10a. r[eá]l r[eə]l-itat
 (Altres exemples: *balear, balneari, Bearn, beat, cereal, lineal, malleable, teatre, realçar*)
 b. d[eə]mbul-a d[eə]mbul-ar
 nàus[e-ə] naus[e-ə]-bund
 (Altres exemples: *reacció, reajustar, àrea, tràquea, pàncrees*)

Hi ha altres casos que s'han proposat com a instàncies d'excepció contextual, però són molt dubtosos. Se cita sovint el grup invers, el representat gràficament per *ae*, com els exemples de (11).

(11) a. *aero-* (*aeroport*, (*an*)*aeròbic*, *aerodinàmic*, *aerosol*, etc.)

b. <i>paeria</i>	<i>graellada</i>	<i>paellada</i>
<i>prerafaelita</i>	<i>graelleta</i>	<i>Ismaelet</i>
<i>rafaelesc</i>	<i>engraellat</i>	<i>Maestrat</i>
<i>israelià</i>	<i>paelleta</i>	

Els exemples més nombrosos corresponen a l'arrel prefixada *aero-*, que en la majoria dels casos (*aerodinàmic*, *eronau*, *aerofàgia*, *aeromodelisme*) manté l'accent subjacent sobre la *e* i s'ha de classificar per tant dins el grup d'excepcions morfològiques. Els altres casos són molt variables: *israelita* sol mantenir la *e*, però *engraellat*, *graellada*, *paellada*, *paelleta* solen reduir. Hi ha molta variació en casos com *plaentíssim*, *plaeret*, *rafaelesc*, *Maestrat*. El mateix passa quan intentem fer els diminutius de noms propis com *Jaén*, *Baena*, *Maella*, *Caen*, *Baeza*, *Graell(s)*, *Gaeta*, *Rafael*, *Al-Qaeda*.³ Notem que sembla més apropiat passar al grup de les excepcions lèxiques qualsevol d'aquests casos que no constitueixen regularitat clara. Un cas més clar d'excepció contextual és l'extensió del context anterior (/a/) a una /ɔ/; per a molts parlants, davant [ɔ] tònica una vocal mitjana anterior només pot ser tancada ([e]):

(12) <i>anacr[eó]ntic</i>	<i>camal[eó]nic</i>	<i>g[eó]loga</i>	<i>napol[eó]nica</i>
<i>apot[eó]si</i>	<i>cor[eó]grafa</i>	<i>G[eó]rgia</i>	<i>n[eó]fit</i>
<i>apot[eó]sic</i>	<i>[eó]lic</i>	<i>id[eó]leg</i>	<i>t[eó]ric</i>
<i>arqu[eó]leg</i>	<i>espel[eó]leg</i>	<i>met[eó]ric</i>	<i>t[eó]loga</i>
<i>b[eó]ci</i>	<i>g[eó]graf</i>	<i>r[eó]stat</i>	

Curiosament, en aquests casos, a diferència dels que tenen *ea*, el desplaçament de l'accent més a la dreta sol provocar la reducció regular: *g[əu]grafia*, *g[əu]rgià*, *t[əu]ria* (cf. *cr[eə]ció*, *id[eə]lisme*, *t[eə]tralitat*).

Excepcions morfològiques

S'ha fet servir el terme «excepcions morfològiques» per referir-se a casos en què la manca de reducció o reducció parcial afecta el primer element d'un compost (incloent dins de compost formes amb primer element tònic prefixat i compostos fonològics, no transparents semànticament). Aquest primer element

³ En la pronúncia més fidel, *Al-Qàeda*, la no-reducció s'ha d'atribuir, més clarament encara, a una excepció lèxica.

és superficialment àton però presenta una vocal sense reduir: *tr[ɛ]ncaclosques*, *p[ɔ]stmodern*, *T[a]gament*). De fet hauríem de considerar aquests casos dins d'un marc molt més general. Hi ha un domini de l'accentuació que és rellevant per a la reducció vocàlica; és el del mot no compost, com ara *trenquen* i el dels dos o més components dels compostos, com ara *trenca-* a *trencaclosques*. A *c[á]s[ə]*, *c[ə]s[é]t[ə]* hi ha una vocal tònica que no redueix i les altres redueixen forçosament; al compost *trencaclosques* hi ha dos components, *tr[é]nc[ə]* i *cl[ó]s qu[ə]*s, que es troben en la mateixa situació.

En la literatura es troba sovint l'afirmació incorrecta segons la qual en aquests casos no hi ha reducció perquè el primer element del compost té un accent secundari. Aquí s'ha produït una fallàcia clàssica (*a dicto simpliciter*): a partir d'una observació general inicial («en posició àtona que no alterna amb la tònica i en posició àtona per desaccentuació en flexió i derivació només se solen observar les vocals [i], [u], [ə]») es dedueix la generalització «en posició àtona les vocals només poden ser [i], [u], [ə]». Quan s'observa una vocal que no sigui [i], [u], [ə] en el primer component d'un compost es dedueix que hi ha d'haver un accent per tal de preservar la generalització, en comptes de determinar directament, per observació, si hi ha un accent o no (per a dades experimentals, veg. Prieto, 2003). De fet la correlació timbre – accent és més complexa que la generalització esmentada. Quan ajuntem components de compostos i mots amb mots per formar frases, actuen altres processos accentuals, bàsicament de subordinació d'accents i de desaccentuació i accentuació, que canvien l'estructura accentual inicial. Per aquesta raó es produeixen excepcions aparents a la generalització inicial segons la qual les vocals àtones redueixen. Examinem la frase següent, que es pot pronunciar en elocució no lenta amb els accents marcats amb negreta i amb el timbre vocàlic indicat entre claudàtors:

- (13) He **dit** que s[o]bre**stima**ves els **proble**mes del **mot** funcio**n**[a]l **d**[ə], **no** que els **d**[ə] **sesti**maves.

A *s[o]brestima*ves tenim un cas d'excepció morfològica com les que hem vist abans; el mot *funcional* es troba molt incrustat dins la frase i podria rebre un accent força feble sobre la seva síl·laba lèxicament accentuada, però es troba en xoc accentual amb el mot següent i pot perdre totalment l'accent. *De* és un mot àton amb vocal neutra, però quan l'usem metalingüísticament per referir-nos a l'entitat gramatical, és un nom i ha de rebre accent; finalment, a **d**[ə] *sestimaves* posem èmfasi contrastiva sobre el morfema *des-* per contraposar-lo a *sobre-*, cosa que fa que li hàgim d'assignar un accent.

Excepcions paradigmàtiques

Finalment, un altre cas que cal esmentar és el que es dona en mallorquí, que aquí presento de forma molt simplificada i que està descrit detalladament i analitzat a Pons-Moll (2011, 2013a, 2013b). Una /e/ subjacent es manté (14a) i una /ɛ/ subjacent es redueix a [e] (14b), sense passar, cap de les dues, a [ə], en casos de desplaçament de l'accent per derivació.

(14) a.	p[é]ix	p[e]ixet	p[ə]ixater
	esqu[é]rə	esqu[e]rreta	esqu[ə]rrà
b.	pap[é]r	pap[ə]ret	
	Miqu[é]l	Miqu[ə]let	

En la flexió verbal es produeix excepció a la reducció en alguns verbs amb /e/ subjacent (15a), encara que d'altres verbs sí que redueixen (15b). En aquests casos, però, una /ɛ/ subjacent sempre es redueix a [ə] (15c):

(15) a.	cr[é]m	cr[e]mam
b.	cont[é]st	cont[ə]stam
c.	x[é]r	x[ə]rram

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- BRASINGTON, Ron (1972). «The treatment of exceptions in phonology». *Lingua*, vol. 29, pàg. 101-119.
- CHOMSKY, Noam; HALLE, Morris (1968). *The Sound Pattern of English*. Nova York: Harper and Row.
- FABRA, Pompeu (1897). «Étude de phonologie catalane (catalan oriental)». *Revue hispanique*, vol. 4 (10), pàg. 5-30.
- FABRA, Pompeu (1912). *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: Massó, Casas & Cia.
- JACKENDOFF, Ray (1975). «Morphological and semantic regularities in the lexicon». *Language*, vol. 51, pàg. 639-671.
- LAKOFF, George ([1966] 1970). *Irregularity in syntax*. Nova York: Holt, Rinehart, and Winston. [Primera versió, *On the Nature of Syntactic Irregularity*. Harvard Computational laboratory, Report No. NSF - 16].
- LLEÓ, Conxita ([1969] 1970). *Problems in Catalan Phonology*. Seattle: University of Washington.
- LLEÓ, Conxita; MASCARÓ, Joan ([1973] 1976). «Contribució a la fonologia generativa del català: reestructuració en la gramàtica?». A: Tate, Robert Brian; Yates,

- Alan (ed.). *Actes del Tercer Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, pàg. 61-80. Oxford: The Dolphin Book.
- MILÀ I FONTANALS, Manuel (1875). «Estudios de lengua catalana. Catalán contemporáneo». A: *Obras completas del doctor Manuel Milá y Fontanals*, pàg. 511-544. Barcelona: Verdaguer y C.^a.
- PETERS, Stanley (1972). «The projection problem: How is a grammar to be selected?». A: Peters, S. (ed.). *Goals of Linguistic Theory*, pàg. 171-188. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- PONS-MOLL, Clàudia (2011). «Underapplication of vowel reduction to schwa in Majorcan Catalan productive derivation and verbal inflection». A: Berns, Janine; Jakobs, Haike; Scheer, Tobias (ed.). *Romance Languages and Linguistic Theory 2009. Selected papers from 'Going Romance' Nice 2009*, pàg. 273-289. Amsterdam/Filadèlfia: John Benjamins.
- PONS-MOLL, Clàudia (2013a). «(Des)obediències de la reducció vocàlica en el català de Mallorca». *Caplletra. Revista Internacional de Filologia*, vol. 55, pàg. 1-37.
- PONS-MOLL, Clàudia (2013b). «Underapplication of vowel reduction to schwa in Majorcan Catalan. Some evidence for the left syllable of the stem as a prominent position and for subparadigms». A: Kan, Seda; Moore-Cantwell, Claire; Staubs, Robert (ed.). *Proceedings of the 40th Annual Meeting of the North East Linguistic Society*, pàg. 121-135. Cambridge, MA: GLSA. Disponible a http://works.bepress.com/claudia_pons-moll/3.
- PRIETO, Pilar (2003). «Correlats acústics de l'accent secundari en català». *Estudios de Fonética Experimental*, vol. 12, pàg. 107-142.
- ROSSICH, Albert (1995). «Una qüestió d'història de la llengua catalana: el reconeixement de la vocal neutra». A: Balsalobre, Pep; Gratacós, Joan (ed.). *La llengua catalana al segle XVIII*, pàg. 119-200. Barcelona: Quaderns Crema.
- ROSSICH, Albert (2006). «El model ortològic del català modern». A: Ferrando, Antoni; Nicolás, Miquel (ed.). *La configuració social de la norma lingüística a l'Europa llatina*, pàg. 125-153. Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana.
- WHEELER, Max ([1974] 1979). *Phonology of Catalan*. Oxford: Blackwell.
- WHEELER, Max (2005). *The Phonology of Catalan*. Oxford: Oxford University Press.